

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 09.09.2019 r.

Adam Bodnar

XI.7036.12.2017.AKB

Pan
Dariusz PIONTKOWSKI
Minister Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

W nawiązaniu do mojego wystąpienia z dnia 10 sierpnia 2018 r. oraz odpowiedzi udzielonej przez Minister Edukacji Narodowej 11 września 2018 r., chciałbym ponownie zwrócić uwagę Pana Ministra na problem organizacji nauczania indywidualnego dla dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zmiany w tej materii zostały wprowadzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1578). Zmiana formuły nauczania indywidualnego polegała na rezygnacji z możliwości organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz indywidualnego nauczania na terenie, odpowiednio, przedszkola lub szkoły. Zgodnie z przepisami wskazanego rozporządzenia od 1 września 2017 r. uczniowie z niepełnosprawnościami mogą korzystać z tej formy edukacji jedynie w miejscu swojego zamieszkania.

W przesłanej korespondencji Minister Edukacji Narodowej zapewniała, że celem wprowadzonych zmian było m.in. włączenie każdego ucznia do grupy rówieśniczej oraz zapewnienie wszechstronnej, adekwatnej do sytuacji i stanu zdrowia pomocy uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jednocześnie Minister przedstawiła działania resortu edukacji w zakresie zwiększenia świadomości dyrektorów, nauczycieli oraz pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie wsparcia tej grupy

uczniów w kontekście zmiany formuły nauczania indywidualnego oraz wprowadzenia nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, na które składały się m.in. szkolenia, spotkania i konferencje organizowane we współpracy z kuratorami oświaty. Minister zapowiedziała, że w okresie od 1 października do 30 grudnia 2018 r. przeprowadzone będą kontrole w zakresie oceny prawidłowości zapewnienia dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Kontrole miały objąć 30% nadzorowanych przez kuratorów oświaty publicznych i niepublicznych ogólnodostępnych przedszkoli i szkół. Ponadto w każdym z kuratoriów mieli zostać powołani wizytatorzy przeszkoleni w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Doceniając podjęcie licznych działań na rzecz zwiększenia świadomości o możliwych formach wsparcia dla uczniów z niepełnosprawnościami z zaniepokojeniem odnotowuję, że do mojego Biura wciąż docierają niepokojące sygnały o niekorzystnych skutkach reformy nauczania indywidualnego. Rezygnacja z możliwości realizowania tej formy kształcenia na terenie szkoły dla wielu uczniów oznacza zamknięcie w domu i brak kontaktu z rówieśnikami, co ma również wpływ na życie ich rodzin – zazwyczaj jeden z rodziców jest zmuszony do ograniczenia aktywności zawodowej w celu zapewnienia opieki dziecku w miejscu zamieszkania. Rodzice wciąż są zdezorientowani, jeśli chodzi o alternatywy wobec nauczania indywidualnego. Często jedynym wyborem, jaki otrzymują, są indywidualne zajęcia w domu albo nauka w placówce, jednak pozbawiona częściowo lub całkowicie potrzebnego im dzieciom wsparcia. Rodzi to uzasadnione obawy o jakość edukacji tej grupy uczniów i prowadzi do wniosku, że przynajmniej część dyrektorów placówek i pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych nie przekazuje informacji o innych możliwościach kształcenia i wsparcia (np. zindywidualizowanej ścieżce kształcenia) w sposób efektywny. Z uzyskanych informacji wynika, że konsekwencje reformy odczuwają najdotkliwiej dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością psychiczną, które do tej pory miały możliwość nauki w trybie indywidualnym w szkole – w związku z odizolowaniem od środowiska szkolnego ich stan zdrowia pogarsza się¹. Liczne wątpliwości dotyczą m.in. również tego, w jaki sposób realizować nauczanie indywidualne w domu, w którym nie ma do tego warunków. Wydaje się zatem, że wprowadzone zmiany, choć mające na celu zapewnienie edukacji włączającej, w rezultacie odbierane są jako niekorzystne zarówno przez uczniów, jak i ich rodziców.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji, czy w kierowanym przez Pana resorcie przeprowadzono ewaluację zmian legislacyjnych dotyczących nauczania

¹ Zob. M. Mamulska, J. Szymczak, *Wykluczone i odizolowane. Raport o dramatach dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi po reformie Anny Zalewskiej*, dostępny pod adresem: https://www.akecjademokracja.pl/app/uploads/Wykluczone_Raport_2019-1.pdf (dostęp: 28 sierpnia 2019 r.).

indywidualnego i nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznych oraz jaki był ewentualnie wynik tej analizy.

Jednocześnie proszę Pana Ministra o wskazanie, ilu spośród uczniów, którzy do końca roku szkolnego 2017/2018 kształcili się w trybie indywidualnym na terenie szkoły, w roku szkolnym 2018/2019 uczy się nadal w tym trybie w domu rodzinnym, a ilu zrezygnowało z nauczania indywidualnego na rzecz kształcenia włączającego w szkole. Będę również wdzięczny za udostępnienie danych statystycznych dotyczących liczby wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania za ostatnie 4 lata oraz za udzielenie informacji o dotychczasowych efektach pracy wizytatorów wyspecjalizowanych w kwestiach specjalnych potrzeb edukacyjnych, w tym wskazanie, w jakich formach i w jakim wymiarze wizytatorzy realizowali działania informacyjno-szkoleniowe w celu zapewnienia prawidłowego wdrożenia nowoprzyjętych zasad organizacji nauki części uczniów, a także za przedstawienie informacji o charakterze problemów zgłaszanych im przez dyrektorów i nauczycieli oraz o sposobach ich rozwiązywania. Jednocześnie uprzejmie proszę o udostępnienie wyników zapowiadanych kontroli kuratorów oświaty w zakresie prawidłowości zapewnienia dzieciom i uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Łączę wyrazy szacunku,

(podpis na oryginale)